

DE MEERWAARDE VAN BRONSCHEIDING VAN PMD

WAAROM GEMEENTEN EN INWONERS SAMEN VERPAKKINGSAFVAL INZAMELEN

Waarom vraagt bijna 90% van de gemeenten hun inwoners om verpakingsafval (PMD) aan huis te scheiden van het restafval? Net zoals gft-afval, papier, textiel en glas. Is bronscheiding van PMD zinvol en doen we dat efficiënt genoeg? Om kort te zijn: ja, bronscheiding geeft goede resultaten en is zinvol en efficiënt. We maken recycling van steeds meer PMD mogelijk, maken noodzakelijke verbeteringen van verpakkingen zichtbaar en vergroten het bewustzijn bij inwoners om te zorgen voor minder afval. Zo werken we met elkaar aan een beter milieu. Hoe dat zit, leest u in deze factsheet¹.

VAN AFVAL NAAR GRONDSTOF

De meeste Nederlanders zijn inmiddels grootgebracht met de gewoonte thuis afval te scheiden. Uit onderzoek blijkt dat maar liefst 83%² van de Nederlanders zegt dat ook daadwerkelijk te doen. We houden oud papier apart, we brengen glas naar de glasbak, we leveren kleding die we niet meer dragen in bij de kringloop of textielinzamelaar en we gooien ons groente-, fruit- en tuinafval in de groene container. Daardoor is het geen restafval meer, maar zijn het grondstoffen.

Deze grondstoffen worden apart verwerkt in nieuwe, nuttige halffabricaten en producten in plaats van dat ze worden verbrand. Dat bespaart nieuwe grondstoffen, energie en geld. En dat is hard nodig. Met de huidige consump-

tie van de sterk groeiende wereldbevolking zijn we hard op weg om de beschikbare grondstoffen van moeder aarde uit te putten. De zogenaamde [Earth Overshoot Day](#) confronteert ons met de harde waarheid³: voor ons huidige grondstofverbruik is 1,6 aarde nodig.

VERPAKKINGEN SCHEIDEN VAN RESTAFVAL

In het streven naar minder verspilling van grondstoffen, houden we sinds enkele jaren ook verpakkingen apart van het restafval. Onze afvalbak thuis pulde namelijk uit van de verpakkingen. Karton, blik, glas en plastic. Vooral heel veel plastic.

Voor de meeste van deze verpakkingen geldt dat ze gemaakt worden uit steeds schaarser wordende natuurlijke grondstoffen en slechts eenmalig worden gebruikt. Om daar wat aan te doen, verplichtte de Europese commissie het bedrijfsleven te werken aan verduurzaming van verpakkingen en zoveel mogelijk verpakkingen in te zamelen voor recycling⁴. Voor de uitwerking daarvan riep het bedrijfsleven de hulp in van de gemeenten. Gemeenten stelden daarvoor voorzieningen beschikbaar om het voor inwoners mogelijk te maken mee te helpen aan gescheiden inzameling van deze verpakkingen.

UITBREIDING SERVICE VOOR INWONERS MET PMD-SCHEIDING AAN DE BRON

De gescheiden inzameling van verpakkingen betekende een verdere uitbreiding van de afvalservice voor inwoners. Deze uitbreiding had een behoorlijke impact op de samenstelling van het restafval. Waar tot dan toe meer dan de helft van de grijze container uit

¹ Dit factsheet is ontwikkeld door ROVA en door Circulus-Berkel aangepast voor haar gemeenten.

² Peiling Scheidingsbereidheid Nederland, NVRD Rapport, mei/juni 2018 (onderzoek Maurice de Hond)

³ Earth Overshoot Day of Ecological Debt day is de dag in een bepaald jaar wanneer - vanaf 1 januari geteld - de mensheid

wereldwijd net zoveel van de aardse grondstoffen heeft opgebruikt als wat de aarde in 1 jaar tijd terug kan opbrengen. In 2020 viel deze dag op 22 augustus.

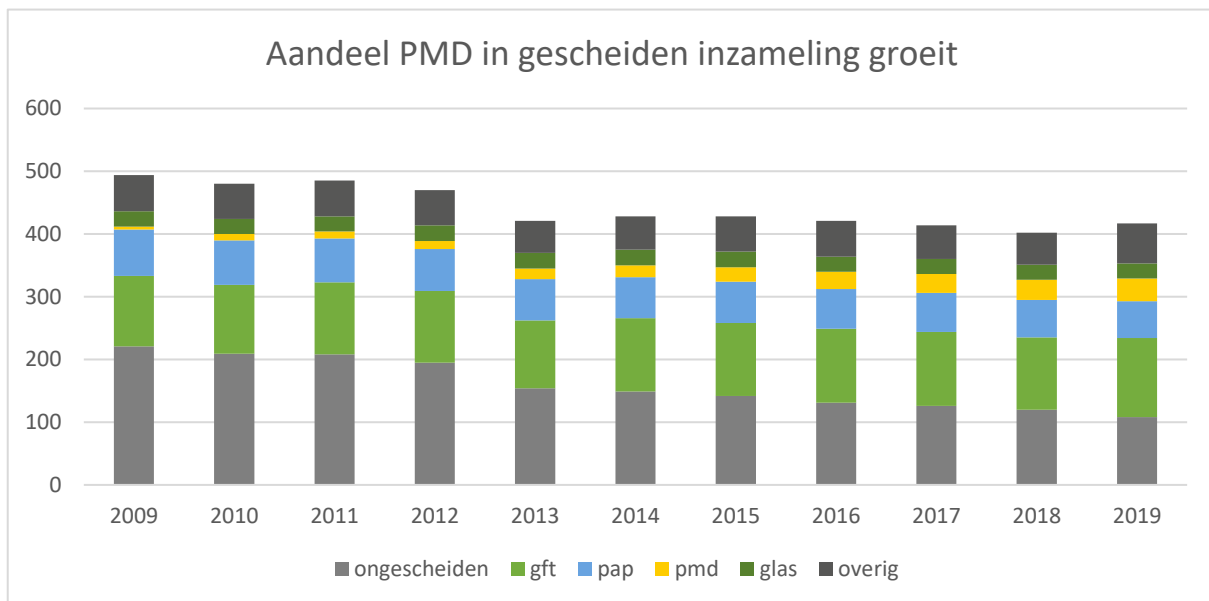
⁴ 3 EU Richtlijn 94/62/EG, in Nederland Besluit Beheer Verpakkingen (2014)

verpakkingen bestond, konden deze verpakkingen nu goed worden gescheiden van het restafval. Voortbordurend op de goede ervaringen met de bronscheiding van gft-afval, papier en glas, kozen alle Circulus-Berkelgemeenten ervoor om verpakkingen van plastic, metaal (blik) en drankpakken (PMD) in een aparte zak of aparte container aan huis - dus aan de bron - in te zamelen. En met succes. Er werden al snel hoge responscijfers behaald. Met name in gemeenten waar de bronscheiding werd gecombineerd met diftar of serviceprikkel. De bronscheiding van de relatief nieuwe stroom PMD is soepel in het scheidingsgedrag van inwoners opgenomen.

Met als huidig resultaat dat in Circulus-Berkelgemeenten gemiddeld 36 kilo pmd per inwoner per jaar wordt ingezameld⁵. Landelijk wordt 25 kilo ingezameld⁶.

Na inzameling wordt het PMD in een speciale sorteerfabriek in verschillende deelstromen uit elkaar gehaald. Bij dat sorteerproces worden aanhangend vuil (insleep van restafval⁷ en niet-recyclebare verpakkingen verwijderd. Netto resteert in CB-gemeenten na sortering gemiddeld circa 25 kg⁸. Landelijk komt het netto gemiddelde na sortering op circa 21 kg per inwoner (alle gemeenten).

⁵ Jaarverslag Circulus-Berkel 2019

⁷ Onderzoek inzamelsystemen PMD, Uitvoeringsprogramma HHA, mei 2020

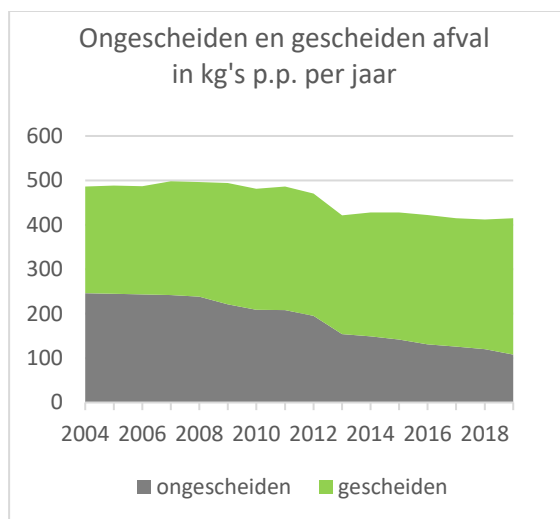
⁶ Benchmark huishoudelijk afval, NVRD en RWS, november-2019

⁸ IPR Normag, juli 2020, Verkenning bron- en nascheiding PMD

STEEDS MEER AFVAL WORDT GESCHEIDEN

De grafiek hieronder over de laatste 15 jaar laat zien dat steeds meer huishoudelijk afval in de gemeenten van Circulus-Berkel wordt gescheiden: van 49% in 2004 tot 73% in 2019. De hoeveelheid huishoudelijk restafval per persoon is daardoor in de laatste 15 jaar tijd fors afgenomen van 246 kg in 2004 naar 108 kg in 2020 (landelijk is dit 170 kg). Dit komt onder andere door de gescheiden inzameling van verpakkingen, dat met 36 kg p.p. per jaar bijna 12% uitmaakt van de gescheiden ingezamelde stromen. Vier van de negen gemeenten hebben inmiddels de doelstellingen van VANG (100 kg restafval in 2020) gehaald⁹. De overige vijf gemeenten zijn goed op weg om dit te halen¹⁰.

BEWUSTWORDING VERGROTEN DOOR BRONSCHIEDING

Door zelf de grondstoffen van het restafval te scheiden, wordt voor inwoners zichtbaar hoeveel afval ze eigenlijk in huis halen. Uit onderzoek blijkt dat dit inwoners stimuleert om minder afval te produceren¹¹. Ze gaan ook

andere grondstoffen beter scheiden en worden bij het winkelen kritischer op de hoeveelheid en soort verpakkingen. Uit bewonersonderzoeken blijkt elke keer weer dat inwoners het belangrijk vinden hun afval te kunnen scheiden. Goede service aan huis vinden ze essentieel, heldere communicatie eveneens.

BRONSCHIEDING

Scheiding van grondstoffen aan de bron biedt gemeenten meer en betere mogelijkheden om de afvalscheiding door inwoners te stimuleren. Door onderscheid te maken tussen gewenste grondstoffen en ongewenst restafval, kunnen communicatie, service- en prijsprikkels effectiever worden ingezet. Serviceprikkels kunnen grondstofscheiding makkelijker maken terwijl het aanbod van restafval wordt ontmoedigd. Met een prijsprikkel (diftar) wordt het scheiden van grondstoffen beloond: des te minder restafval, des te lager de aanslag afvalstoffenheffing. Voor het optimaal kunnen toepassen van dit soort systemen is scheiding aan de bron een voorwaarde. Uit cijfers van Rijkswaterstaat¹² blijkt dat 48% van de Nederlandse gemeenten een diftarsysteem hanteert en nog eens 46% een differentiatie naar gezinsgrootte toepast. Deze gemeenten produceren aantoonbaar minder restafval dan gemeenten die geen prijsprikkel toepassen.

BRONSCHIEDEN WAAR HET KAN, NASCHIEDING ALS HET MOET

De introductie van de PMD-inzameling is niet overal in Nederland even makkelijk gegaan. In met name grootstedelijke gemeenten met veel hoogbouw blijft de inzamelrespons achter, voornamelijk vanwege de beperkte ruimte voor voorzieningen (in huis en op straat). Voor deze grootstedelijke gemeenten is nascheiding,

⁹ Zie voetnoot 13

¹⁰ Jaarverslag Circulus-Berkel 2019

¹¹ IPR Normag, Artikel 'Grondstoffen scheiden aan de bron of nascheiden huishoudelijk restafval', februari 2016

¹² RWS, Afvalstoffenheffing 2020, augustus 2020

waarbij verpakkingen met een installatie uit het restafval worden gescheiden, een oplossing om de afvalscheiding te verbeteren. Hierdoor kan de hoeveelheid ingezamelde en gerecyclede verpakkingen in een grote stad oplopen van 2 kilo per inwoner per jaar naar 10 tot 12 kilo¹³. Het is dan wel belangrijk dat het aandeel organisch afval (gft) in het restafval sterk vermindert om vervuiling van na te scheiden PMD te verminderen. Voor matig tot niet stedelijke gemeenten (stedelijkheidsklasse 2 tot en met 5; hoogbouw klassen B, C, D < 50% hoogbouw) levert bronscheiding van PMD nog altijd de beste resultaten.

RELATIE KOSTEN EN AFVALSCHEIDING

De inzameling en verwerking van restafval behoort tot de duurste categorie verwerking. Door grondstoffen uit het restafval te halen en voor hergebruik aan te wenden, kunnen gemeenten profiteren van opbrengsten van de grondstoffen en/of lagere verwerkingskosten. Recent onderzoek in de gemeenten van Circulus-Berkel toont verder aan nascheiding van PMD duurder uitvalt dan bronscheiding: de verwerkingskosten ervan liggen hoger¹⁴.

VAN FOCUS OP KWANTITEIT NAAR FOCUS OP KWALITEIT

Gestimuleerd door het programma VANG (Van Afval Naar Grondstof)¹⁵ hebben gemeenten de laatste jaren forse stappen gezet met de vermindering van de hoeveelheid restafval. Veel gemeenten hebben daarmee de doelstellingen voor 2020 ook gerealiseerd. Om de effectiviteit van recycling verder te verhogen, verleggen steeds meer gemeenten het accent bij de inzameling van kwantiteit naar kwaliteit.

In algemene zin kan gesteld worden dat hoe zuiverder het ingezamelde materiaal is, des te beter dit te recyclen is. In het geval van PMD wordt de recyclebaarheid ook beïnvloed door de aard en samenstelling van de verpakking. Dankzij de grote bereidwilligheid van inwoners om alle verpakkingen aan de bron te scheiden, leren we steeds meer over de knelpunten in deze keten. Zo bleek uit onderzoek in 2017¹⁶ dat bijna 30% van de verpakkingen slecht tot niet recyclebaar is, alleen al door de aard en samenstelling van de verpakking. Dit leidt tot verspilling van natuurlijke grondstoffen.

Hier ligt een uitdaging voor met name het verpakkend bedrijfsleven. De gehele verpakkingsketen heeft tenslotte een rol in preventie en kwaliteitsverbetering van verpakkingen. De gemeenten en inzamelaars doen dat door ambitieus grondstoffenbeleid te ontwikkelen en implementeren. De inwoners doen dat door afval aan de bron te scheiden. Nu is het zaak dat ook producenten en importeurs hun belofte waarmaken door aantoonbaar minder verpakkingsmateriaal te gebruiken en door verpakkingen te ontwerpen en te produceren die na gebruik ook echt te recyclen zijn. Via het Kennisinstituut Duurzaam Verpakken¹⁷ wordt al veel kennis verzameld om verpakkingen te verduurzamen. In de komende jaren moet blijken of het hergebruikpercentage ook daadwerkelijk wordt verhoogd.

WAAR BRONSCHEIDING VOOR ZORGT:

- **Goede resultaten in het scheiden van grondstoffen.**
- **Bewustwording bij bewoners over hun rol in het verminderen van afval.**
- **Het zichtbaar maken van noodzakelijke verbeteringen in de keten.**

¹³ Afvalfonds Verpakkingen, publieksverslag 2019

¹⁴ PR Normag, juli 2020, Verkenning bron- en nascheiding PMD

¹⁵ Het Programma VANG (Van Afval Naar Grondstof) is gericht op het verminderen van de hoeveelheid restafval van huishoudens en het scheiden van zoveel mogelijk recyclebare grondstoffen. Het programma komt voort uit de Groene

Groeistrategie van het Rijk (2014) en is inmiddels onderdeel geworden van het Rijksbrede Programma voor de Circulaire Economie (2016).

¹⁶ Wageningen UR, Recyclebaarheid van verpakkingen op de Nederlandse markt, 1 december 2017

¹⁷ www.kidv.nl